

**FALSITATE ÎN CONCEPȚIA ȘCOLII ISTORICE
SOVIETICE DESPRE NAȚIUNE ȘI MIȘCAREA
NAȚIONALĂ ÎN BASARABIA SUB DOMINAȚIE ȚARISTĂ**

Nicolae CIUBOTARU, dr., conf. univ.

Summary

The Soviet historical school took over from the tsarist writings a series of myths who justified the activist policy of the Russian empire. The following fake facts about the nation and the national movement were highlighted in Bessarabia under tsarist domination. The theory of the two East-Roman people, the idea of forming the independent Moldovan nation after the unification of the Moldovian and Wallachian Principalities.

The national movement in Bessarabia is considered as a movement of the Moldovan bourgeoisie nationalities. The conception of the national movement of the Moldovan people together with the Russians, the Ukrainians under the leadership of the Bolshevik party, the myth of solving the national problem about the spirit of proletarian internationalism. Bourgeois parties in Romania helped Moldovan nationality to occupy Bessarabia. The myth about supporting national movements in the Balkans; the Moldovan nationalities organizations had a reactionary character. These myths are in fact fake of historical truth.

Istoriografia sovietică a preluat de la scrierile țariste miturile principale ce îndreptățeau politica anexionistă a Imperiului Rus. Sub pretextul „apărării” și „eliberării popoarelor frățești”, imperiul rus în luptă cu cel turcesc, la început pentru posesiunea litoralului nordic al Mării Negre, apoi din tendința de a cuceri Constantinopolul, a purtat periodic numeroase războaie pe teritoriul poporului român.

În istoriografia sovietică, problemele vizînd politica națională a regimului țarist a constituit un subiect abordat de pe pozițiile ideologice promovate de regimul totalitar comunist. Reprezentanții acestei școli au prezentat evoluția social-economică a Basarabiei ca una progresivă, fiind considerată ca consecință a anexării Basarabiei

la Rusia, evitând chestiunile privind viața spirituală sau mișcarea națională, evidențiind lupta de clasă, mișcarea muncitorească, revoluția, răscoale țărănești ș.a.m.d. Astfel, în lucrarea colectivă „Moldavane”, publicată în anul 1977, unele compartimente sunt consacrate formării națiunii burgheze moldovenești, structurii de clasă a proletariatului, mișcării revoluționare din anii 1905-1907.

După expresia lui Wilhelmus Petrus van Meurs, „în cazul naționalizărilor neruse, cele mai pregnante mituri au fost cele ale formulei răului mai mic și cel al prieteniei popoarelor” [11, p. 175]. Pentru moldovenii din Basarabia anexarea a unei jumătăți din principatul Moldovei a fost interpretată „ca cel mai mic dintre două rele”, fiind luat în comparație cu acela al rămânerii sub jugul turcesc. Istoricii sovietici moldoveni au căutat consecințe pozitive și progresiste ale actului de la 1812, aducând cvazi argumente în favoarea prieteniei între popoare. Aici, fără nici o scrupulă, nu s-a ținut seama de faptul că, în realitate, „poporul și statul Moldovei constituite istoricește au fost scizionate de către ruși în 1812” [2, p.75]. Aceste mituri au avut o mare influență politică de legitimizare a cotropirilor rusești.

În cadrul „teoriei celor două popoare est-romanice” se evidențiază mitul despre formarea națiunii și limbii moldovenești. Chestiunea dezvoltării națiunilor și a mișcărilor naționale, bazele ei teoretice, în spiritul dialectico-materialist, au fost formulate în lucrările fondatorilor marxismului C. Marx, F. Enghels, iar în Uniunea Sovietică această teorie este preluată de V. Lenin și I. Stalin. Investigațiile acestora au stat la baza istoriografiei sovietice.

N.A. Mohov, în lucrarea colectivă „Moldavane”, scrie că „după anul 1812 în ambele părți ale populației moldovene a continuat să se formeze națiunea moldovenească”. În continuare se afirmă că, după unirea principatelor dunărene din 1859, din valahi și moldoveni s-a format națiunea română [6, p. 45]. În același context se face o încercare de a argumenta că, în Basarabia și partea stângă a Nistrului, a continuat să se formeze națiunea moldovenească

independentă, fiind nevoit să recunoască că, în Basarabia, țarismul a dus o politică de rusificare, iar studierea în școală a fost trecută în limba rusă [6, p. 47].

Mișcarea națională în Basarabia și stânga Nistrului se dezvolta, după părerea acestui autor, pe două căi: revoluționar-democratică și burgheză [6, p. 48]. Critica principală în această lucrare este orientată împotriva mișcării burgheze naționale, adepții cărora doreau doar autonomie, fiind în același timp dușmani hotărâți împotriva revoluției socialiste.

O apreciere, pe care o face N. Mohov, nu poate fi trecută cu vederea: naționaliștii moldoveni burghezi au stabilit legături cu reprezentanții șovinismului român, „care visau să răpească Basarabia” [6, p. 49]. N. Mohov, apreciind evenimentele din anii 1905-1917, introduce o îmbinare nouă de termeni „mișcarea națională revoluționar-democratică”, iar în continuare vorbește mai mult de mișcarea națională. Rezolvarea problemei naționale, în opinia autorului – este condiționată de biruința revoluției socialiste” [6, p. 49].

Fiind un reprezentant tipic a școlii sovietice, N. Mohov este totuși nevoit să recunoască că naționaliștii burghezi moldoveni, în toamna anului 1917, au găsit limbă comună cu „șovinii români de națiune dominantă, care visau să răpească Basarabia” [6, p. 49], în realitate recunoscând că legăturile dintre cele două maluri de Prut nu s-au întrerupt.

A. Mateevici este considerat ca un reprezentant al intelectualității cu orientări democratice și cu o conștiință națională. În opinia lui N. Mohov, A. Mateevici ar fi scris numeroase articole în care condamnă românizarea moldovenilor din România, înlocuirea alfabetului slav cu cel latin. Totuși, chiar și acest partizan al școlii istorice sovietice moldovenești este nevoit să afirme că nu tot ce a scris A. Mateevici și alți colegi ai săi poate să fie acceptat de sovietici. Aici N. Mohov are dreptate, deoarece acest preot și mare

poet din Basarabia se considera român și nu ar fi fost în stare să scrie într-o limbă deosebită de limba română din România.

Ideile de mai sus sunt prezente și într-o lucrare a lui N. Mohov, „Studii de istorie asupra formării poporului moldovenesc”, editată în anul 1983. Acest autor a falsificat tot ce este posibil, având scopul să demonstreze că: „În ajunul revoluției socialiste, la moldovenii din Basarabia și de pe malul stâng al Nistrului se formase nația moldovenească cu toate trăsăturile ei specifice” [5, p. 127].

Tertipurile folosite de istoriografia sovietică au fost preluate de adepții „moldovenismului primitiv”, iar accentele românofobe le-au întrecut chiar și pe dascălii lor sovietici. Istoriografia sovietică moldovenească a aplicat aceste mituri la realitățile Basarabiei, dar, în cele mai multe cazuri, fără a lua în considerație adevărul istoric, îndeplinind de fapt comanda politică a Moscovei.

Studierea mișcării naționale în Basarabia, în interpretarea scrierilor sovietice, este efectuată concomitent cu încercările de a „elabora” teoria formării națiunii burgheze moldovenești. Astfel, în „Istoria Moldovei”, publicată în anul 1951, este formulată ideea, potrivit căreia „în perioada de după reformă s-a format națiunea moldovenească” [2, p.76]. Tot în această perioadă, după afirmațiile acestor autori, s-a terminat procesul îndelungat de formare a limbii naționale moldovenești. În „Istoria R.S.S. Moldovenești” din anul 1967 [2, p.76], chestiunea formării națiunii burgheze moldovenești nu este abordată, fapt ce a dus la o apreciere critică din partea unor autori sovietici moldoveni. Se menționează că, de fapt, se nega formarea nației burgheze moldovenești. Poate nu este cazul să evidențiem această neînțelegere dintre istoricii sovietici moldoveni, dar tocmai în tratarea acestei probleme se observă artificialitatea elaborării ei.

Acest fenomen este analizat de către istoricii din Occident, într-un număr considerabil de lucrări, și majoritatea au negat, pe bună dreptate, existența unei națiuni moldovenești independente. Astfel, nu este întâmplător faptul că, tocmai în această perioadă, în

R.S.S. Moldovenească sunt publicate culegeri de articole de demascare a „falsificatorilor burghezi” în spiritul contrpropagandei lansate de Plenara CC a PCUS din iunie 1983. Majoritatea lucrărilor istoricilor din țările Europei de Vest și SUA erau calificate drept anticomuniste, iar această activitate este caracterizată ca un „război psihologic” împotriva socialismului real.

În anii 70-80 ai secolului XX istoricii sovietici au preluat mitul istoriografiei țariste despre susținerea mișcărilor de eliberare națională din Balcani. Această poziție nu este deloc întâmplătoare. Rusia țaristă, în politica sa externă, a vehiculat permanent ideea despre misiunea sa eliberatoare a creștinilor din Balcani și din Principatele Române. Însă există o realitate istorică: Rusia a folosit orice acțiune ostilă turcilor, în favoarea succeselor sale militare și de expansiune. Acest fapt s-a observat în timpul mișcării de eliberare a grecilor și revoluției lui Tudor Vladimirescu din 1821, răscoalelor sârbilor, bulgarilor, din anii 1866, 1867, 1875-1876. În același timp, țarismul a înăbușit cu cea mai mare duritate mișcările de eliberare a polonezilor în anii 1830, 1863, a românilor, în revoluția de la 1848, dar și orice încercare de manifestare națională în Basarabia.

Este semnificativă și o altă afirmație a istoriografiei sovietice, care, în realitate, subliniază caracterul contradictoriu al acestui concept. Prin sublinierea misiunii eliberatoare a poporului rus în Balcani, istoricii sovietici moldoveni (și aici au avut dreptate) menționează că „evenimentele din Balcani au fost folosite de țarismul rus care tinde, ca și până acum, să întărească influența rusă în Balcani” [2, p. 78]. Mitul țarist, după cum se vede clar, este spulberat chiar de istoricii sovietici, însă fără o așa intenție.

Tratarea problemelor generale despre națiune și mișcările naționale, în studiile istoricilor sovietici moldoveni, conține constant aceeași tendință, de a argumenta existența a două popoare est-romanice (moldoveni și munteni, apoi, după anul 1859, moldoveni și români). Este lesne de înțeles că nu se putea nega comunitatea originii, istoriei și limbii moldovenilor din Basarabia și din

Principatul Moldovei, fenomen recunoscut de către istorici. Dar și aici s-a încercat de a găsi o explicație convenabilă din punctul de vedere al intereselor politice ale U.R.S.S. Această comunitate, după afirmarea acestora, a început să slăbească abia către sfârșitul secolului, când moldovenii de peste Prut, împreună cu muntenii, au constituit națiunea română. „Cât privește populația moldovenească de pe teritoriul Republicii Moldova de azi, în acea perioadă, începuse și ea să se închege într-o națiune de sine stătătoare” [2, p. 78]. Această concluzie subliniază faptul că „fundamentarea” acestei teorii se afla abia la început de cale.

În realitate, Unirea celor două principate românești de la 1859 a creat condițiile necesare pentru realizarea desăvârșirii unității național-statale a poporului român, pentru unirea în cadrul aceluiași stat național al românilor din toate provinciile istorice. În această perioadă are loc o regrupare a forțelor politice, o reconsiderare a strategiilor și programelor mișcării de eliberare și unitate națională a românilor din Transilvania, Bucovina și Basarabia.

Politica țarismului rus față de popoarele anexate prin expansiune militară este tratată în literatura sovietică într-o manieră specială. Este subliniat comportamentul țarismului față de mișcarea de eliberare națională, exprimată prin măsurile violente de înăbușire a ei, inclusiv și în Basarabia, politica de rusificare a populației autohtone, cu referire la caracteristica leninistă. Totuși, adevărul istoric – schimbarea numelor românești, denumirilor de localități, interzicerea folosirii limbii române, substituirea legislației autohtone, luarea moșiilor, dezmoștenirea economică, schimbarea tradițiilor bisericești – este lăsat neobservat, fără nici un comentariu. Ca rezultat, mișcarea națională în condițiile Moldovei, după afirmarea istoricilor sovietici moldoveni, avea un caracter limitat.

O trăsătură caracteristică a istoriografiei sovietice în tratarea mișcării naționale din Basarabia este substituirea ei, în primul rând, cu analiza clasială, iar, în al doilea rând, mișcarea națională este calificată ca mișcare a naționaliștilor moldoveni (cu conotație

negativă), alcătuită din moșierii basarabeni (Cotruță, Casso, Cazimir, Cristi). Lupta patrioților moldoveni este redusă la eforturile lor din instituțiile locale (zemesve, dume orășenești, judecătorii, la adunările deputaților nobilimii), pentru a le folosi în interesul lor personal. Aici e cazul de subliniat că, în istoriografia sovietică, noțiunile „naționalist”, „naționalism” poartă o calificare negativă, ceea ce e evident a plasat și mișcarea națională din Basarabia din perioada țaristă în același mod de interpretare.

Mișcarea națională adevărată, după opinia istoricilor sovietici, este exprimată prin manifestarea „maselor truditore ale poporului moldovenesc care, unindu-se cu rușii, ucrainenii și reprezentanții altor naționalități în lupta revoluționară împotriva asupririi economice și politice” [2, p.79] duceau în același timp și lupta pentru eliberarea națională. Deci, mișcarea națională din Moldova (Basarabia) putea fi încadrată doar în șuvoiul mișcării revoluționare din Rusia, în care proletariatului rus îi revenea rolul de „hegemon, condus de partidul bolșevic”. Numai în aceste condiții, istoriografia sovietică moldovenească stipulează lichidarea asupririi naționale și răsturnarea exploataților „proprii” naționali, și a exploataților ruși. Aici este evidentă substituirea mișcării românești a basarabenilor pentru drepturile naționale cu mișcarea internațională revoluționară, fiind condiționată de hegemonia proletariatului rus și conducerea partidului comunist.

Din considerente bine cunoscute istoricii sovietici moldoveni condiționează succesul mișcării naționale de conducere a partidului bolșevic. În același timp este propagate, cu multă intensitate, mitul despre rezolvarea problemei naționale în spiritul internaționalismului proletar sub conducerea proletariatului rus, prin instaurarea dictaturii proletariatului.

În perioada sovietică au apărut unele opere ale poporanistilor, însoțite de comentarii, prin care s-au făcut analize ale activității unor personalități. Din ciclul acestor publicații în R.S.S. Moldovenească face parte și lucrarea poporanistului Nicolae Zubcu-Codreanu,

prezentată de secția de filozofie și drept a Academiei de Științe a R.S.S.M. De fapt, lucrarea are caracter documentar și publică 74 de scrisori de-ale democrat-revoluționarului din anii 70 ai secolului XIX. Cei doi autori ai articolului introductive, Ursul D. T. și Babii A. I., pe lângă ditirambele făcute ideologiei socialiste, ideologie dominantă în U.R.S.S., totuși surprind unele laturi importante, cum ar fi folosirea moștenirii culturale progresiste, care „au evoluat pe parcursul luptei de eliberare a popoarelor împotriva țarismului” [8, p. 3].

Fiind de obârșie din categoria țăranilor răzeși, N. Codreanu descrie un tablou veridic al vieții țăranilor din împrejurimile Nisporenilor. După cum remarcă Zamfir Arbore, de fiecare dată „... suferea și sângera inima lui bună, când povestirile se mântuiau cu ruina satului natal. În sufletul său tânăr nutrea o ură fierbinte față de dușmanii baștinii sale” [1, p. 392].

Autorii subliniază „caracterul de jaf” al reformelor din anii 70. „Mișcarea de eliberare națională a popoarelor asuprite din Rusia țaristă creștea în mod vădit, fiind însoțită de răscoale țărănești” [8, p.6]. Este evidențiată și chestiunea transportării literaturii cu caracter democratic și revoluționar din România. De altfel, N. Codreanu a participat ca voluntar în armata română în războiul de independență în anii 1877-1878, lucrând în calitate de medic [8, p.10]. În lucrare sunt elucidate așa probleme ca poporanismul lui N. Codreanu, adeziunea lui la ideile socialiste; transportarea literaturii în Basarabia, apoi Rusia; atitudinea critică față de politica națională a țarismului rus, participarea la războiul de eliberare a României (1877-1878); colaborarea cu cercurile poporaniste din Rusia.

Concepțiile social-politice ale lui N. Codreanu s-au format sub influența lui Belinschi, N. Cernâșevschi, C. Dobrogeanu-Gherea, M. Natanzron, M. Bacunin, P. Lavrov. Autorii au subliniat rolul acestui mare luptător, care a luptat pentru eliberarea economică, politică și națională [8, p. 23]. Scrisorile transmit informații despre viața acestui patriot în România, concepțiile sale democrat-revoluționare. Partea

principală a Scrierilor lui N. Codreanu sunt cele 74 de scrisori prezentate de acești doi alcătuitori ai cărții, fiind prima carte ce reprezintă „o ediție completă” a scrierilor acestui poporanist român din Basarabia, mai degrabă o ediție a „scrisorilor”. Probabil unele articole, lucrări vor mai fi prezentate opiniei românești.

Zubcu-Codreanu nu uita nici un moment de compatrioții săi moldoveni, stăruindu-se să-i instruiască, să-i organizeze și să-i ridice la lupta împotriva asupririi economice, politice și naționale. Bunăoară, el regreta că moldoveanul V. Varzar a scris o carte în limba rusă, inaccesibilă pentru masele largi de țărani, „Hitraia mekanika”, însă nimeni „n-a încercat măcar s-o traducă în limba maternă, în limba înțeleasă de poporul nostru. Am uitat despre acest popor, am uitat de țăranul basarabean, care ne hrănise cu munca lui, nu cunoaște și nici nu pricepe propaganda socialismului într-o limbă ce n-o știe” [8, p. 13]. Alcătuitoarii acestei lucrări au apreciat concepțiile poporaniste și socialiste ale basarabeanului N. Zubcu-Codreanu însă au criticat atitudinea lui față de războiul de eliberare a României din anii 1877-1878, care a luat o poziție patriotică și s-a înrolat în armata română [8, p. 21]. Această manieră de interpretare este specifică școlii sovietice, adică, ce coincide cu interesele ideologice ale URSS – apreciem pozitiv, iar o altă atitudine, în mod special – proromânească, este criticată și respinsă.

Un loc aparte, și poate cel mai frecvent în istoriografia sovietică, îl ocupa tratarea organizațiilor naționaliste ale moșierilor și burgheziei din Moldova. Întreaga activitate a acestor organizații, conform aprecierii istoriografiei sovietice, „programul naționaliștilor moldoveni era antipopular și reacționar, iar naționaliștii moldoveni îi slujeau țarului trup și suflet” [2, p. 81]. Cu o apreciere generală, lupta de eliberare națională este considerată o parte integrantă, indisolubilă a mișcării generale a proletariatului din Rusia, iar acest proletariat „susținea cu căldură mișcarea de eliberare națională” [2, p. 81], apărând dreptul națiilor la autodeterminare.

În anii '70 ai secolului XX istoriografia sovietică, pentru prima dată, menționează despre influența forțelor politice din România asupra Basarabiei. „Partidele burgheze din România regală le acordau naționaliștilor moldoveni ajutor și concurs, căutând să-l folosească pentru realizarea planurilor lor de ocupare a Basarabiei” [2, p.81]. Această teză, în literatura sovietică, este folosită în premieră, însă ideea este mai veche, fiind folosită ca o „sperietoare” de către administrația țaristă în Basarabia, atât în scopul îndepărtării unor adversari din rândurile nobilimii moldovene, cât și de a stopa dorințele basarabenilor de a reveni la patria istorică.

Este semnificativ faptul că, în acest mod, mitul țarist are o durată lungă de existență (sec. XIX-XXI). Mitul țarist este preluat de istoriografia sovietică, de la I. Grosul și până la A. Lazarev. Tendințele revanșarde de renovare a acestei, teorii” au fost spulberate în comunicarea lui M. Bruchis, prezentată în cadrul Conferinței Asociației Americane de studii Românești din 13 noiembrie 1996 și alte lucrări ale sale. După opinia lui [2, p. 82], la baza scrierilor revanșarde au stat următoarele elemente: denaturarea realității obiective, folosirea pasajelor rupte din context, recurgerea la violență verbală. Aceleași tendințe de revanșă încearcă să le păstreze și în secolul XXI, dar cu o anumită excepție, față de liderii școlii istoriografiei sovietice moldovenești: ei par mai mult a fi doar niște compilatori, iar scrierile lor sunt mai mult niște „argumente” politice, urmărindu-și mai mult interesele sale personale.

Majoritatea miturilor au fost relansate de către forțele procomuniste, începând cu anii 1988-1991, în perioada de apariție și constituire a unui al doilea stat românesc pe baza fostei republici unionale.

Păstrarea miturilor din scrierile țariste în istoriografia sovietică scoate în evidență coincidența tendințelor proimperiale postsovietice cu mentalitatea taberei filorusești, după expresia lui M. Bruchis, în Republica Moldova și în alte noi state postsovietice se face „jocul” intereselor geopolitice rusești.

În realitate tentativele revitalizării vechilor mituri din domeniul mișcării naționale din Basarabia, atât în perioada sovietică, cât și la etapa actuală, au o țintă bine definită: ascunderea, falsificarea adevăratei istorii a românilor moldoveni din Republica Moldova – istoriei indisolubilă de întregul spațiu românesc.

În ultimii ani numărul lucrărilor ce falsifică cu bună conștiință istoria națională, istoria formării națiunii române, frământările și mișcările de eliberare națională din Basarabia și din alte provincii istorice românești au început radical să se înmulțească și acești „escroci și paranoici, complexul inferiorității i-a adus la denaturarea și falsificarea trecutului, văzând în aceasta unica posibilitate de a se impune și de a se manifesta” [3, p. 3]. Este vorba de un fost filolog pe nume V. Stati, care s-a trezit că nu știe istoria sa națională, dar în loc să o învețe, el începe să scrie o istorie așa cum el o înțelege și cum o doresc patronii săi. În realitate, acest „istoric” a revenit la „albia” iubită – Istoria Moldovei (sovietice- n.n.), scrisă de istoricii sovietici, care au falsificat după comandă întreaga istorie a neamului românesc. Așa face și acest autor, dar el a mai adăugat, la scrierile vechi, răutate, incompetență, punând minciuna despre caracteristica națiunii române – istorie, limbă și teritoriu – în capul mesei. „Primele mișcări de eliberare națională”, același autor le observă doar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea [10, p. 258].

Despre cele scrise de V. Stati, istoricul Ion Eremia remarcă următoarele: „În istoriografia consacrată istoriei Moldovei încă nu am întâlnit o altă lucrare scrisă într-un stil huliganico-agresiv... Pentru comparație, am recitit mai multe lucrări tipărite în RSSM până în 1989. Comparativ cu stilul lui V. Stati, stilul istoricilor sovietici era, o spun cu toată convingerea, stilul unor îngeri nevinovați” [3 p. 7]. Această constatare poate fi atribuită și altor „specialiști” dornici să se afirme în domeniul falsificării istoriei naționale.

Un alt filolog, dar de data aceasta de limbă rusă, pe nume V. Stepaniuc [9, p. 129], vede manifestările de eliberare națională în

Basarabia doar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, adică în realitate susține miturile sovietice și păstrând linia și tactica falsificatorilor istoriei naționale. E drept că, acesta, dorind să ridice cu aceeași râvnă drapelul „moldovenismului”, a umplut paginile cu noțiunile Moldova, moldoveni, stat moldovenesc, limbă moldovenească, legea moldovenească, națiune moldovenească, rezistență moldovenească (în condițiile unui dictat legionar-extremist?!!!) [9, p. 402], remoldovenizare, moldovenizare [9, p. 438], demoldovenizare [9, p. 117] etc.

Oricum, autorul cărții a folosit documente de arhivă rusești, puse în circuit de cunoscutul istoric Gh. Negru [7, pp. 124-125], totuși, probabil, fără să-și dea seama, vorbește despre existența curentului românofil în Chișinău și de legăturile intelectualilor din Basarabia cu România, în realitate afirmarea tendinței românilor basarabeni de unire cu patria istorică.

Cu privire la acești autori și ale altora din această clică* ar mai fi de spus următoarele: că falsificarea istoriei a intrat în modă și are perfecta dreptate I.Eremia, care sublinia: „Studiul” lui V. Stati, „în esență este un fals grosolan al opiniilor tuturor istoricilor români citați” [3, p. 63]. Ultimii neistorici, nominalizați mai sus, V. Stati and C, în realitate au falsificat totul, începând cu izvorul istoric și terminând cu opiniile savanților.

Cele menționate mai sus despre istoriografia sovietică referitor la mișcarea națională în Basarabia și „falsurile” noi vorbesc despre actualitatea și necesitatea scrierii și promovării adevărului despre istoria mișcării naționale a românilor basarabeni.

* răsăturile principale ale scrierilor acestor „cercetători” reprezintă un complex întreg de elemente: nu reflectă realitatea obiectivă, dimpotrivă o denaturează; din lipsă de argumente recurg la violență verbală; pasaje sau texte rupte din contextul lor; folosirea citatelor din lucrările unor istorici, lingviști, juriști, cronicari sau bucăți din documente de epocă, prin omiterea unor elemente prin puncte de suspensie, care pot schimba sensul ideilor, teoriilor,

tezelor, apoi înțelegerea greșită a respectivelor concluzii; folosirea unor termeni, noțiuni, întrebuintate de ziare, jurnaliști, broșurele sau rezultate ale unor expertize politizate sau a unor recensăminte ș.a.

Bibliografie/referințe

1. Arbore, Zamfir, Basarabia în secolul al XIX – lea, Novitas, Chișinău, 2001.
2. Ciubotaru, Nicolae, Mișcarea națională în Basarabia în anii 1812 – 1917: Tendința de mistificare și realitate istorică. În: Demistificarea sau remistificarea istoriei. Materialele Dezbaterilor Naționale, 26-28 aprilie 1999, Editura Pontos, Chișinău, 2000.
3. Eremia, Ion, Falsificarea istoriei sau „Fenomenul Stati” în Republica Moldova, Tipografia „Reclama”, Chișinău, 2003.
4. Istoria R.S.S.Moldovenești, vol.I, Editura Cartea Moldovenească, Chișinău, 1970.
5. Mohov, Nicolai, Studii de istorie asupra formării poporului moldovenesc/Traducere din limba rusă de F. Obadă, Cartea Moldovenească, Chișinău, 1970.
6. Молдаване. Очерки истории, этнографии, искусствоведения, Редакционная коллегия: Я. С.Гросула (ответственный редактор), А. М. Лазарев, В. С. Зеленчук, издательство „Штиинца”, Кишинев, 1977.
7. Negru, Gheorghe, Țarismul și mișcarea națională din Basarabia, Editura Prut Internațional, Chișinău, 2000.
8. Zubcu-Codreanu, N.P., Scrieri / Alcătuirea și articolul introductive de Ursul D.T. academician al AȘ a RSSM, Babii A.I., doctor în științe filozofice. Editura „Știința”, Chișinău, 1978.
9. Stepaniuc, Victor, Statalitatea poporului moldovenesc: Aspecte istorice, politico – juridice, F.E – P. „Tipografia. Centrală”, Ch., 2005.
10. Stati, Vasile, Istoria Moldovei, „Vivar – Editor”, Chișinău, 2002.
11. Wilhelmus Petrus van Meurs, Chestiunea Basarabiei în istoriografia comunistă, Editura ARC, Chișinău, 1996.